

Ανδρέας Ττόφα: Η πορεία ενός εφήβου αγωνιστή στον ένοπλο αγώνα της ΕΟΚΑ

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στη δράση του Ανδρέα Ττόφα από το Πελένδρι (DP 6127), φωτίζοντας μια άγνωστη αλλά ιδιαίτερος αποκαλυπτική περίπτωση νεανικής συμμετοχής στον Απελευθερωτικό Αγώνα (1955–1959). Στόχος η ανάδειξη της πολιτικοκοινωνικής συγκρότησης του νεαρού αγωνιστή και η ανασύνθεση της πορείας του. Η μελέτη βασίζεται σε πρωτογενή ιστορική έρευνα, αξιοποιώντας μαρτυρίες του ίδιου του αγωνιστή, ανέκδοτο αρχειακό υλικό από τα Κρατικά Αρχεία, εφημερίδες της εποχής, προφορικές μαρτυρίες συναγωνιστών, αφηγήσεις από μέλη της κοινότητας Πελενδριού, καθώς και φωτογραφικό υλικό από το οικογενειακό του αρχείο.

Συνελήφθη για πρώτη φορά σε ηλικία 15 ετών, κατά τα Δεκεμβριανά του 1954 στη Λεμεσό. Έναν χρόνο αργότερα, το 1955, συνελήφθη εκ νέου και παραπέμφθηκε σε δίκη με την κατηγορία της οχλαγωγίας, στο πλαίσιο των Σεπτεμβριανών. Μετά την καταδίκη του, ο Ανδρέας κατόρθωσε να αποδράσει και εντάχθηκε στα αντάρτικα σώματα της ΕΟΚΑ στον τομέα Πιτσιλλιάς. Αρχικά μέλος της άλκιμης νεολαίας, στη συνέχεια ορκισμένος από τον ίδιο τον Γρίβα, ο Ανδρέας συμμετείχε ενεργά σε επιχειρήσεις και ενέδρες κατά των βρετανικών δυνάμεων, ενώ συνελήφθη επανειλημμένως. Υπέστη σκληρά επί ημέρες βασανιστήρια, τόσο στις Πλάτρες όσο και στην Ομορφίτα, χωρίς ωστόσο να αποκαλύψει πληροφορίες ή να προδώσει συναγωνιστές του. Παρά τις κακουχίες και τις συνθήκες κράτησης, κατάφερε να αποδράσει από τις φυλακές Λεμεσού και Λευκωσίας. Λίγο πριν την επίσημη λήξη του αγώνα και ενώ κρατείτο ακόμη στις φυλακές, η κατάσταση της υγείας του —βαρύτατα επιβαρυμένη από τα βασανιστήρια— τον είχε οδηγήσει στα όρια της αναπηρίας. Με πρωτοβουλία του Μακαρίου, μεταφέρθηκε στην Αθήνα, προκειμένου να λάβει ιατρική φροντίδα και να υποβληθεί σε αποκατάσταση.

Η πορεία του Ανδρέα Ττόφα αποτυπώνει με σαφήνεια το προφίλ του «παιδιού-μαχητή» και αναδεικνύει τη σημασία της νεανικής αντίστασης ως καθοριστικού παράγοντα στον πολιτικό και κοινωνικό μετασχηματισμό της Κύπρου κατά τη δεκαετία του 1950. Μέσα από την προσωπική του ιστορία, η οποία φωτίζεται για πρώτη φορά, αναδεικνύονται κρίσιμες πτυχές

της πολιτικοποίησης της νεολαίας, των στρατολογικών μηχανισμών της ΕΟΚΑ, καθώς και του ρόλου των εφήβων στην ενίσχυση της συλλογικής αντίστασης. Η περίπτωση του Ττόφα υπογραμμίζει τη δυναμική παρουσία της νεολαίας στην κυπριακή ιστορία και συμβάλλει στην αναθεώρηση της παραδοσιακής ιστοριογραφικής προσέγγισης, η οποία συχνά περιορίζει τους νεαρούς αγωνιστές σε δευτερεύουσες αναφορές.